

POLIMERNE MJEŠAVINE

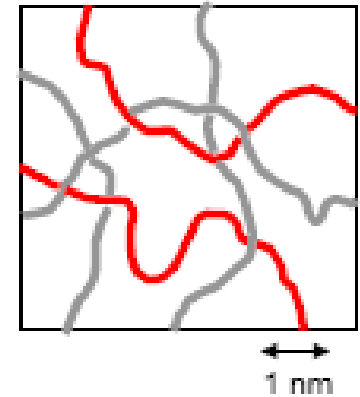
-mješavine dva ili više različitih polimera

Razvoj nove mješavine (blenda) je u pravilu puno brže od razvoja novog polimera.

Osnovni pojmovi

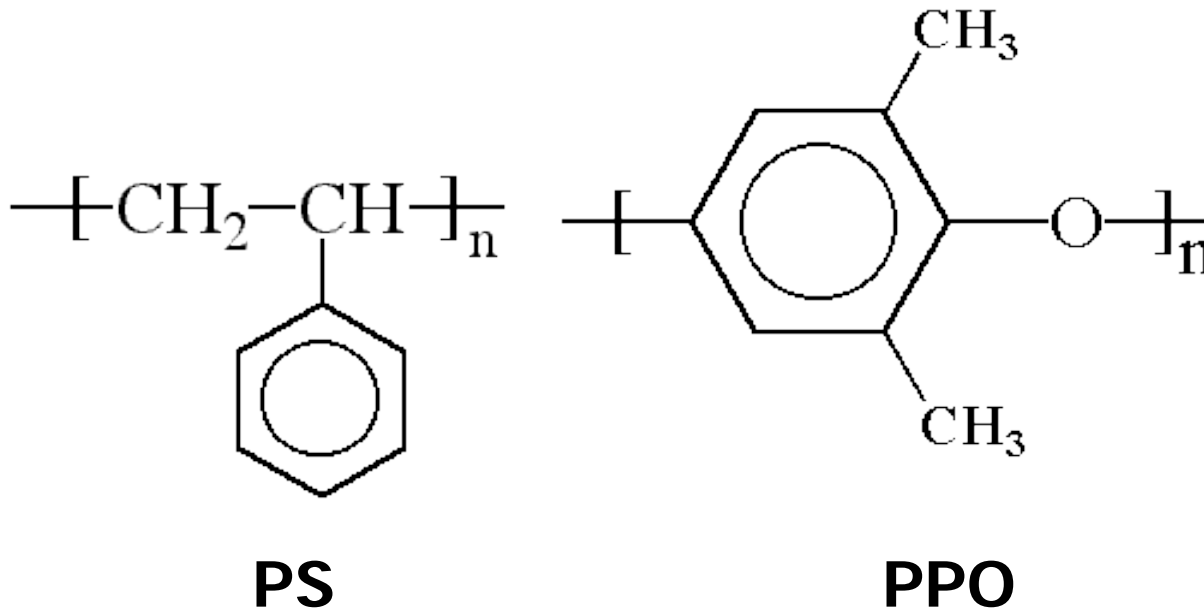
Mješljive mješavine

-homogene na molekulskoj razini

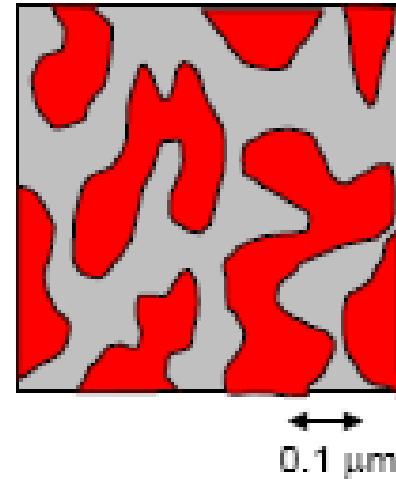
Primjeri: **PS/PPO**

PMMA/poli(viniliden fluorid)

Djelomično (parcijalno) mješljive mješavine:

-homogene pod određenim uvjetima (pod nekim drugim uvjetima odjeljuju se u faze)

Kompatibilne mješavine:

-nemješljive na molekularnoj razini (sadržavaju dvije ili više faza)

-zadovoljavaju tražena primjenska svojstva

Specifične interakcije koje promoviraju mješljivost:

Vodikove veze

Ionske interakcije

**Elektron donor-akceptor
kompleksi**

Načini priprave polimernih mješavina

- **Mehaničko miješanje** -najjeftinije
(Miješanje finih prašaka)
- **Otapanje polimera u zajedničkom otapalu**,
lijevanje filma, sušenje
- Blendanje lateksa
- Upotreba **monomera** kao **otapala** za drugu **komponentu**, polimerizacija (**interpenetrirane mreže**)

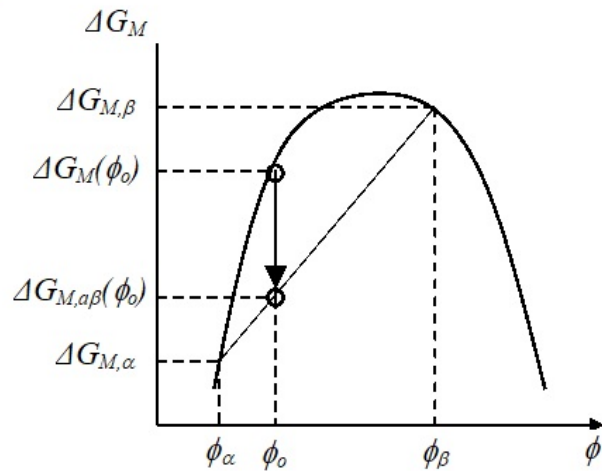
Termodinamika polimernih mješavina

Uvjeti mješljivosti:

$$\Delta G_M = \Delta H_M - T\Delta S_M < 0$$

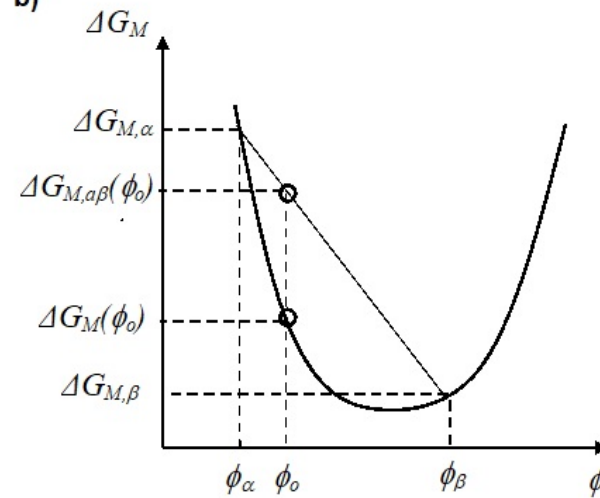
$$\frac{\partial^2 \Delta G_M}{\partial \phi_2^2} > 0$$

a)

$$\Delta G_{M,\alpha\beta}(\phi_0) < \Delta G_M(\phi_0)$$

b)

$$\Delta G_M(\phi_0) < \Delta G_{M,\alpha\beta}(\phi_0)$$

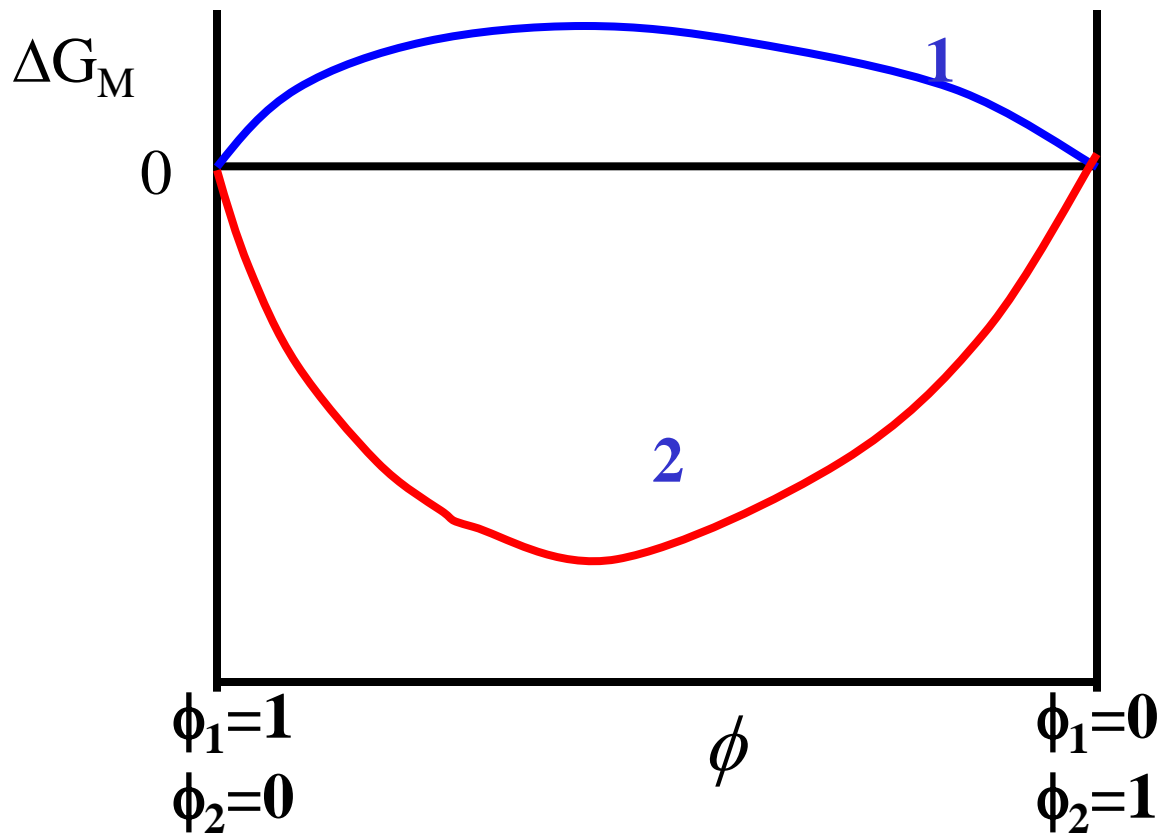
Kriterij za lokalnu stabilnost izražava se preko druge derivacije Gibbsove energije:

$$\frac{\partial^2 \Delta G_M}{\partial \phi^2} < 0$$

sustav je nestabilan

$$\frac{\partial^2 \Delta G_M}{\partial \phi^2} > 0$$

sustav je lokalno stabilan

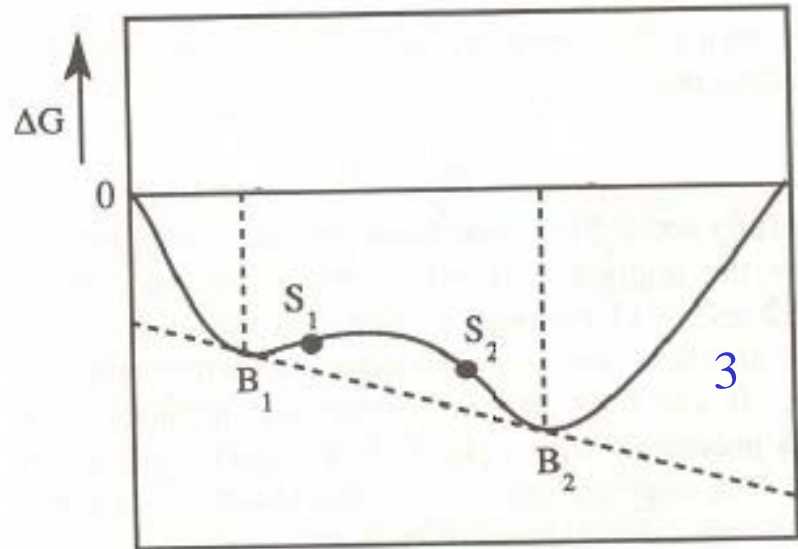

Krivulja 1: $\Delta G_M > 0$, mješavina je **nestabilna** u cijelom području sastava

Krivulja 2: $\Delta G_M < 0$;
$$\frac{\partial^2 \Delta G_M}{\partial \phi_2^2} > 0$$

(mješavina je **stabilna** u cijelom području sastava)

Točke B_1 i B_2 : $\mu_1^I = \mu_1^{II}$

$\mu_2^I = \mu_2^{II}$

$\phi_1=1$
 $\phi_2=0$

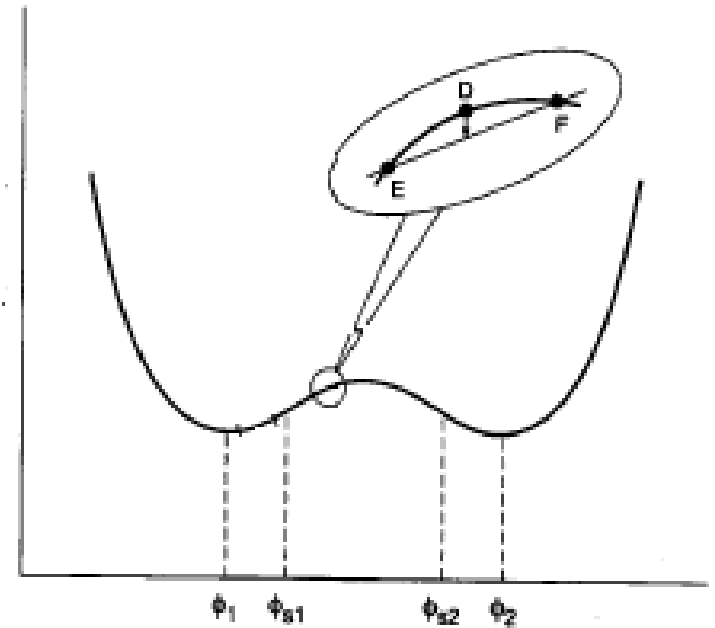
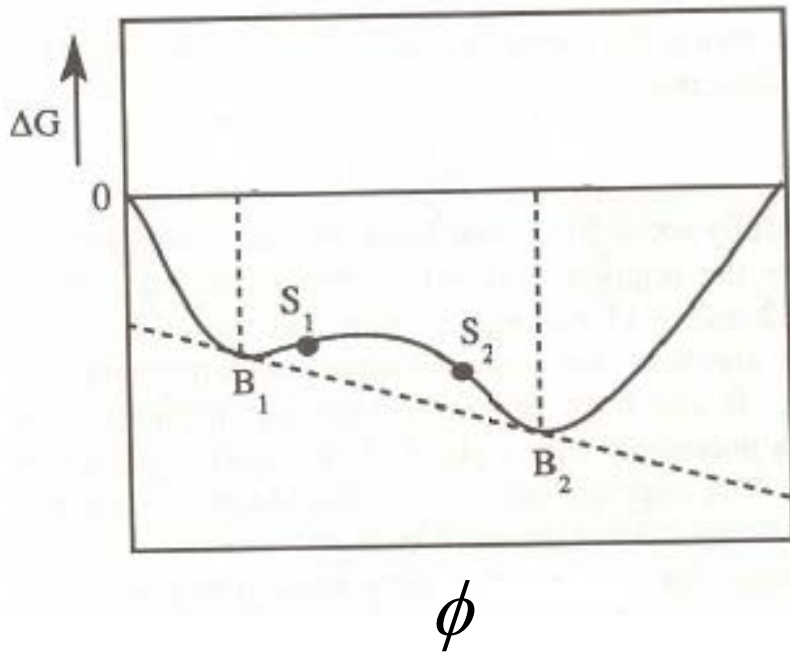
ϕ

$\phi_1=0$
 $\phi_2=1$

Krivulja 3: $\Delta G_M < 0$

Točke infleksije S_1 i S_2 :

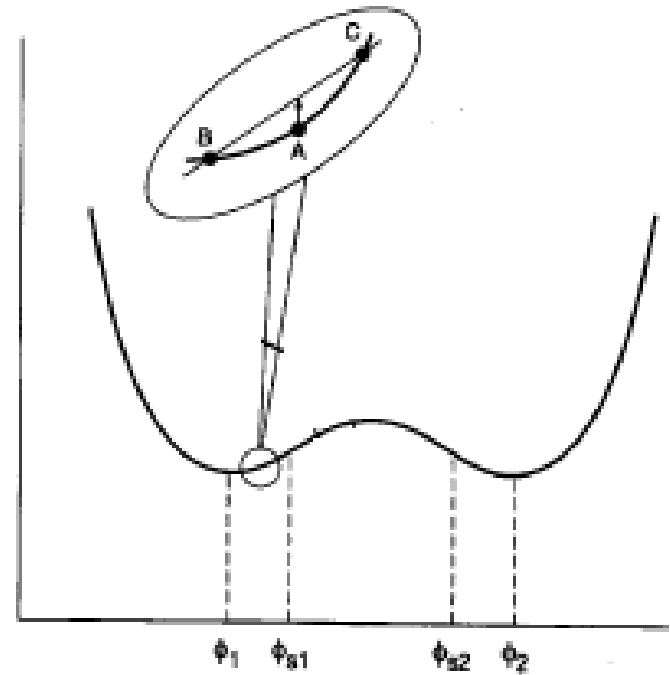
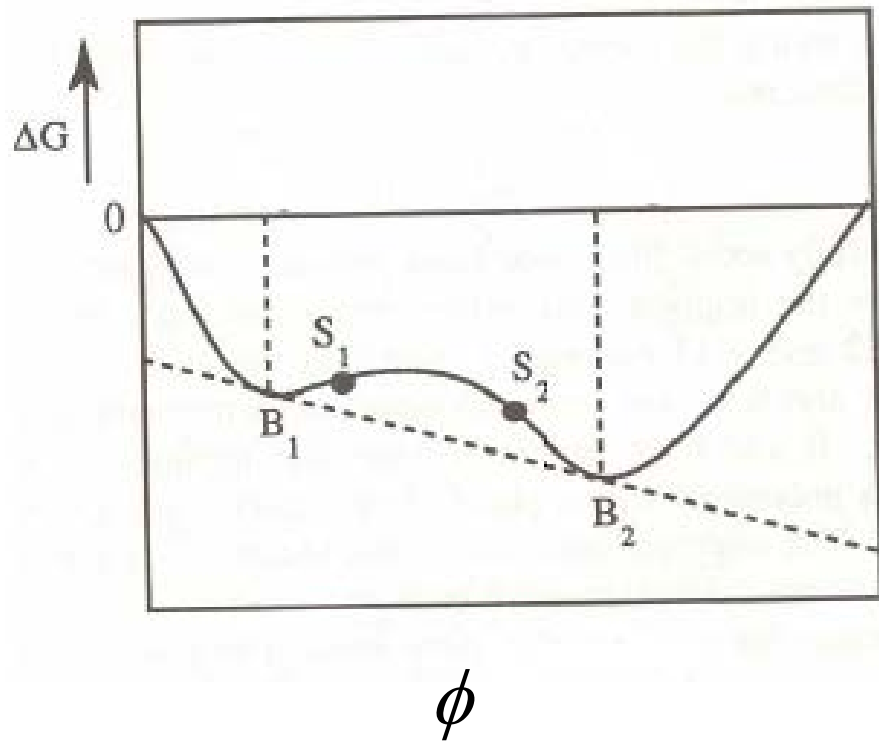
$$\left(\frac{\partial^2 \Delta G_M}{\partial^2 \phi_2^2}\right)_{p,T} = 0$$

S_1 - S_2 :

$$\frac{\partial^2 \Delta G_M}{\partial^2 \phi_2^2} < 0$$

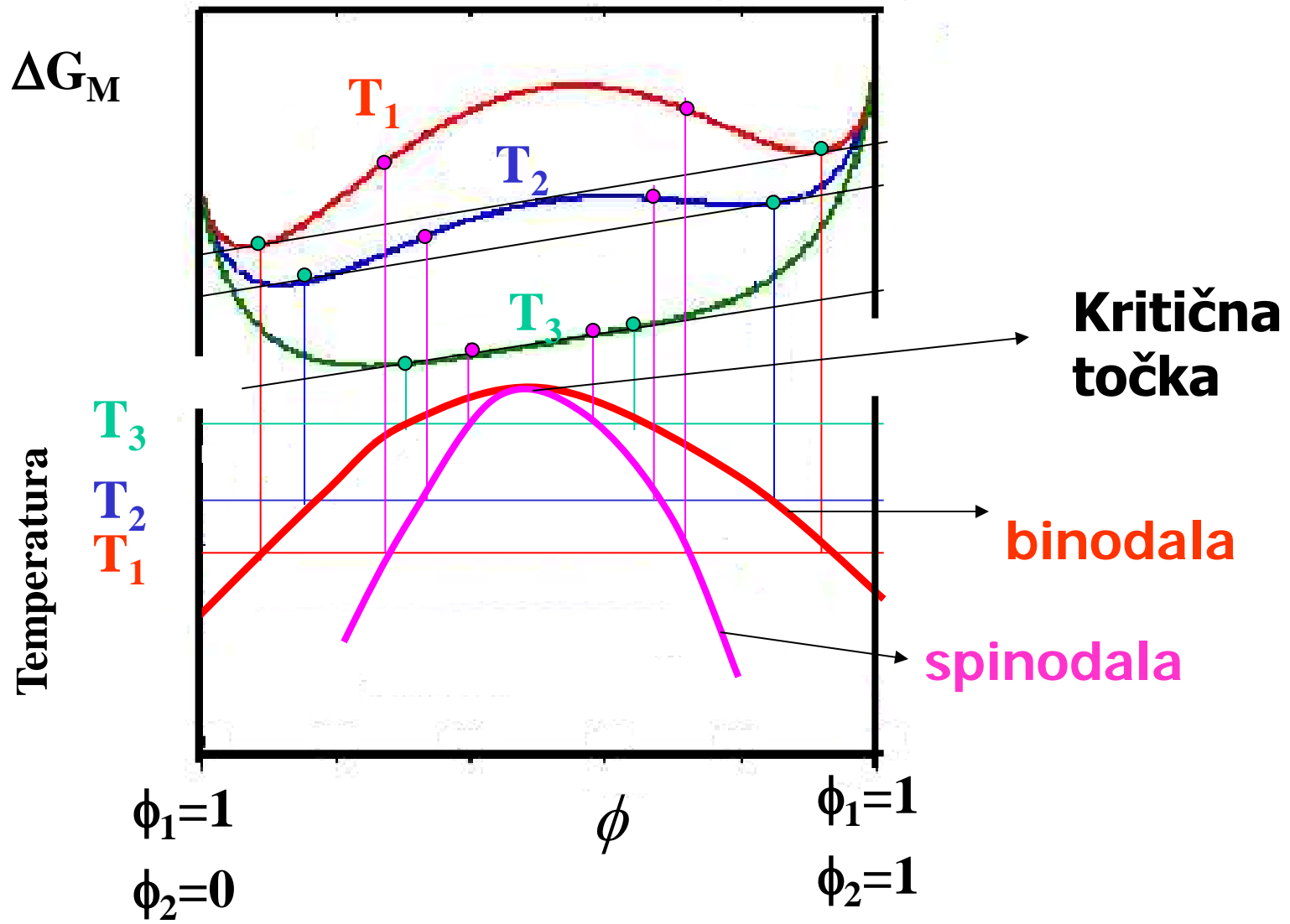
Mješavina je **nestabilna** (već male fluktuacije u sastavu mogu uzrokovati pad slobodne entalpije i odjeljivanje faza)

$B_1-S_1; S_2-B_2 :$

$$\frac{\partial^2 \Delta G_M}{\partial^2 \phi^2} > 0$$

Mješavina je **metastabilna**,
 (stabilna je na male fluktuacije u sastavu ali
 nestabilna prema velikim fluktuacijama
 sastava)

Položaj točaka B_1 i B_2 kao funkcija temperature čini **binodalnu krivulju**

binodala-ravnotežna krivulja između homogenog i heterogenog sustava (između stabilnih i nestabilnih sastava)

Položaj točaka infleksije S_1 i S_2 kao funkcija temperature čini **spinodalnu krivulju**

spinodala-granica između metastabilnih i nestabilnih sastava

Kritična točka:

spajanje binodale i spinodale
(konvergencija točaka B_1, B_2, S_1 i S_2 u jednu točku)

$$\left(\frac{\partial^2 \Delta G_M}{\partial \phi_2^2}\right)_{p,T} = \left(\frac{\partial^3 \Delta G_M}{\partial \phi_2^3}\right)_{p,T} = 0$$

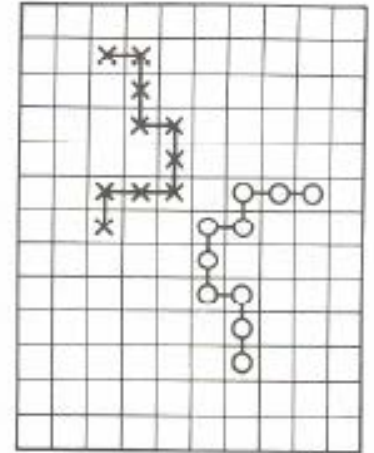
Raspodjela molekulskih masa znatno utječe na položaj kritične točke i na kompozicijsku ovisnost binodale i spinodale.

Flory-Hugginsova teorija:

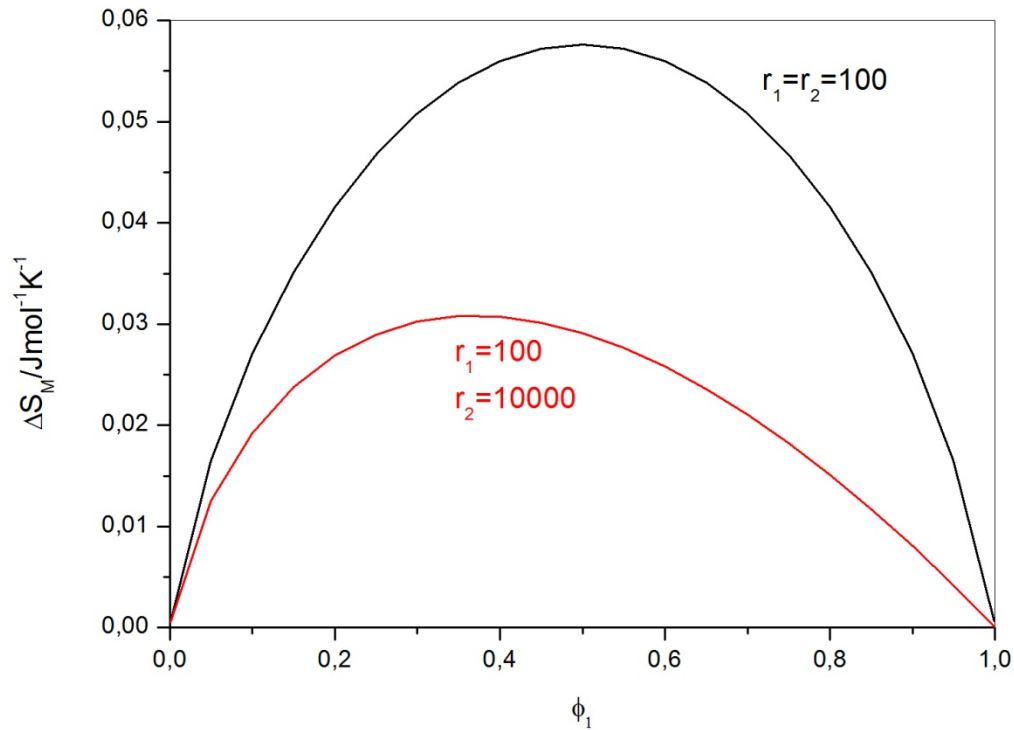
$$\Delta V_M = 0$$

$$\Delta S_M = -R \left[\frac{\phi_1}{r_1} \ln \phi_1 + \frac{\phi_2}{r_2} \ln \phi_2 \right]$$

$$\Delta H_M = RT \chi \phi_1 \phi_2$$

$$\Delta G_M = RT \left[\frac{\phi_1}{r_1} \ln \phi_1 + \frac{\phi_2}{r_2} \ln \phi_2 + \chi \phi_1 \phi_2 \right]$$

Promjena entropije miješanja za smjese dvaju polimera.

U slučaju jednakog broja segmenata/stupnjeva polimerizacije dobiva se simetrična ovisnost ΔS_M o volumnom udjelu polimera.

$$\Delta G_M = RT \left[\frac{\phi_1}{r_1} \ln \phi_1 + \frac{\phi_2}{r_2} \ln \phi_2 + \chi \phi_1 \phi_2 \right]$$

Mala negativna vrijednost

Mješljivost:

$$\chi < \chi_{kr}$$

$$\chi_{kr} = \frac{1}{2} \left[\frac{1}{\sqrt{r_1}} + \frac{1}{\sqrt{r_2}} \right]^2$$

$$r_1, r_2 \rightarrow \infty$$

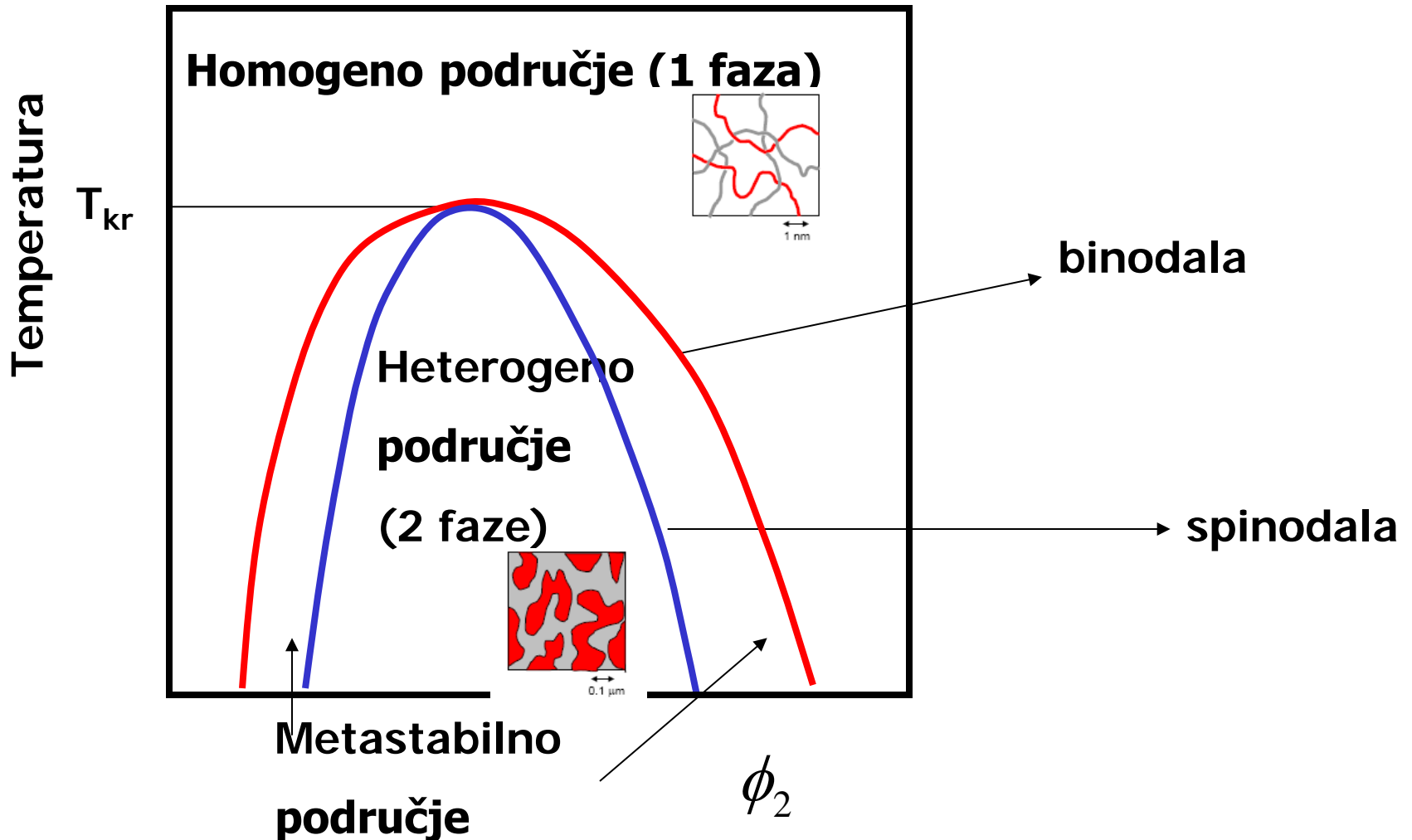
$$\Delta G_M < 0 \Rightarrow \chi < 0$$

Specifične interakcije
(H-veze)

Fazni dijagrami sustava s gornjom kritičnom temperaturom

(engl. Upper Critical Solution Temperature, UCST)

-Početna homogena mješavina podliježe odvajanju faza uslijed sniženja temperature

Npr:

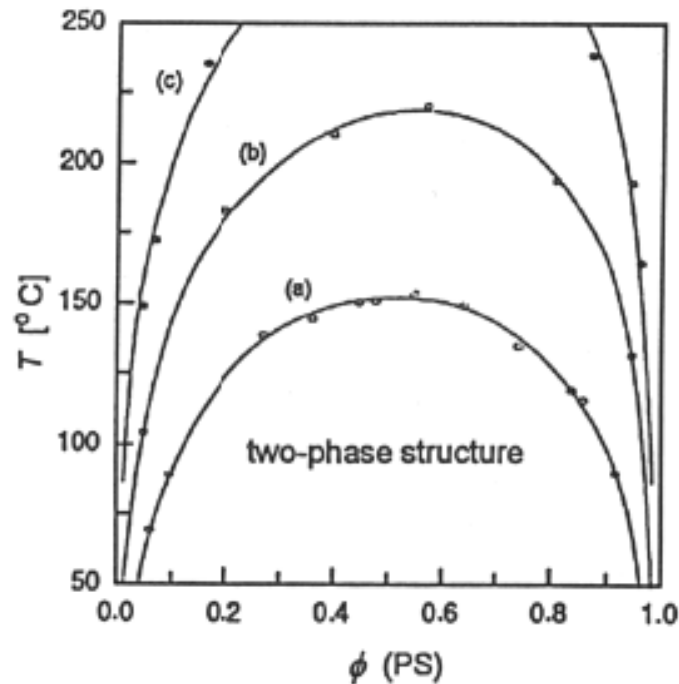
-poliizobuten/poli(dimetil siloksan)

-PS/poliizopren

-poli(etilen oksid)/poli(propilen oksid)

-S povećanjem molekulske mase gornja kritična temperatura se pomiče prema višim temperaturama

- Polystyrene and polybutylene blends as a function of molecular weight

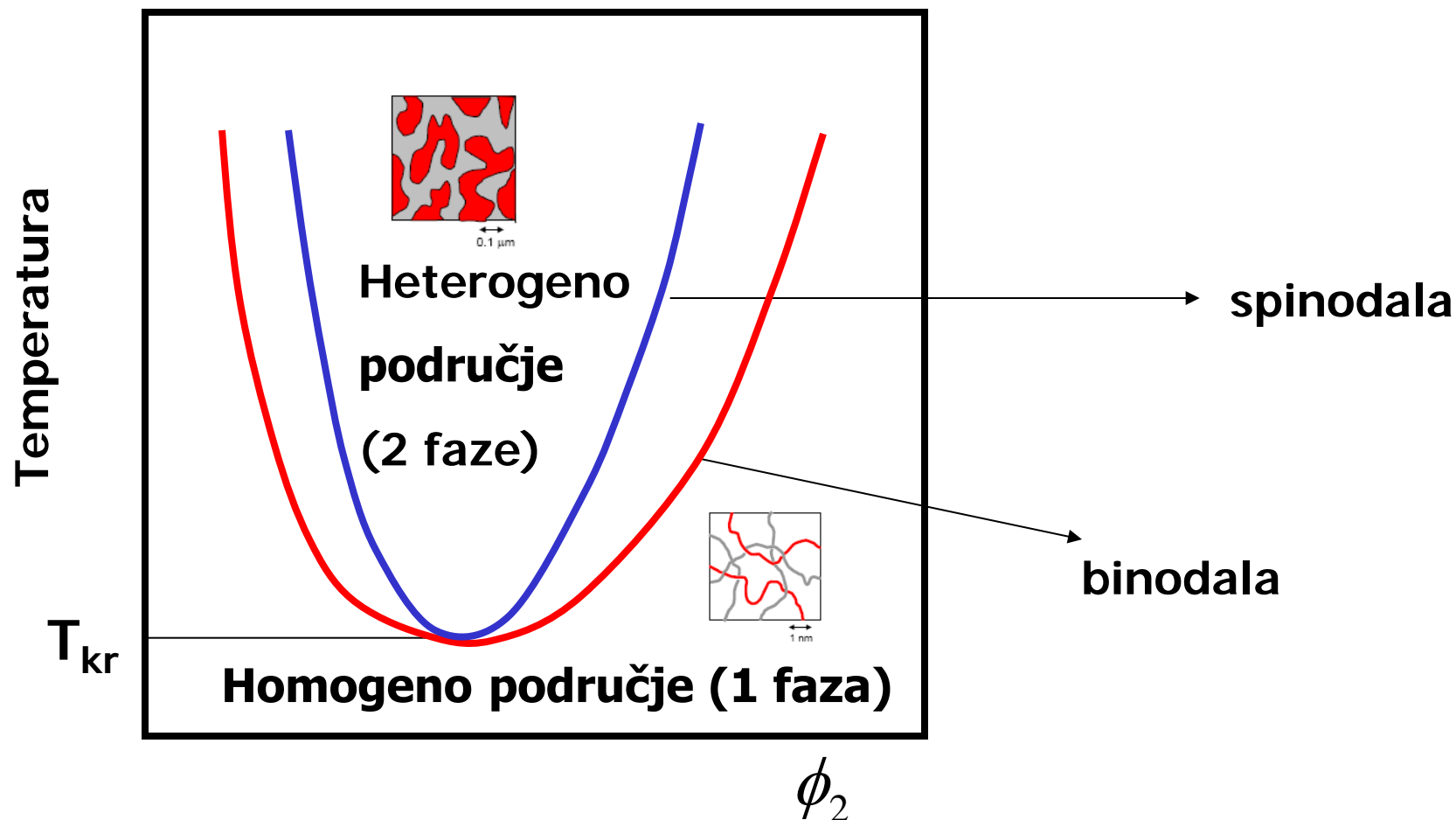
$M(\text{PB}) = 2350$

- $M(\text{PS}) = 2250$
- $M(\text{PS}) = 3500$
- $M(\text{PS}) = 5200$

Fazni dijagrami sustava s donjom kritičnom temperaturom

(engl. Lower Critical Solution Temperature, LCST)

-Početna homogena mješavina podliježe odvajanju faza uslijed povišenja temperature

Sustavi s donjom kritičnom temperaturom:

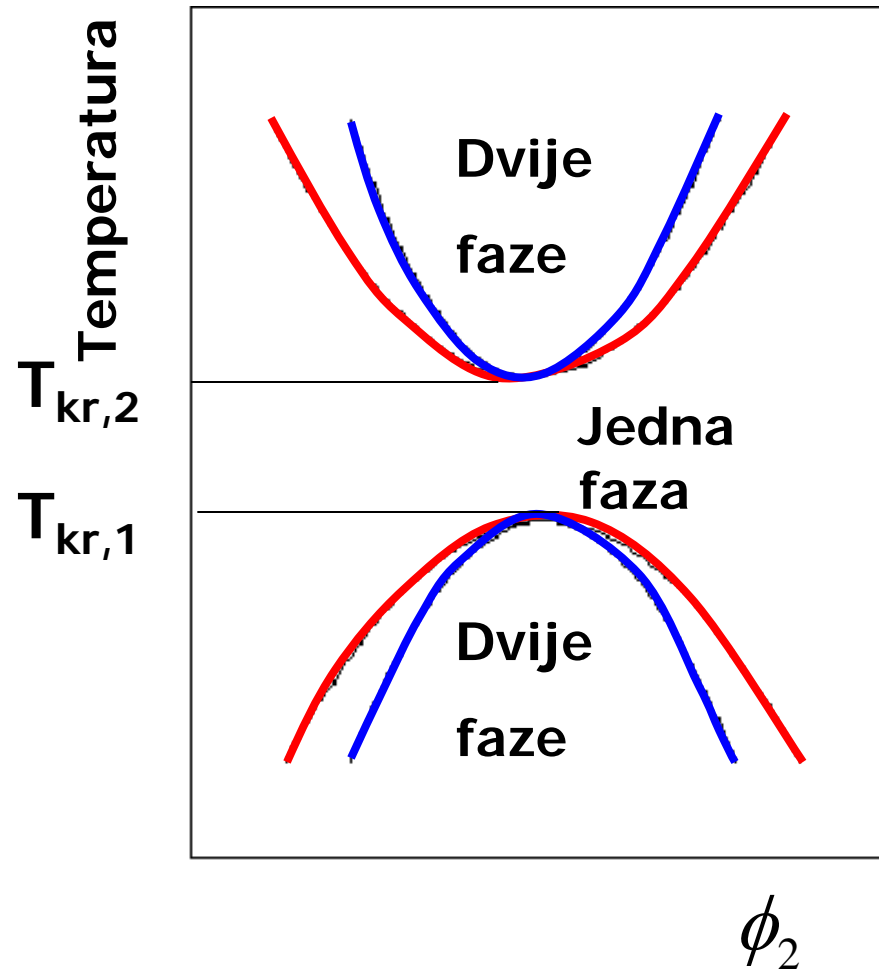
PS/poli(vinil metil eter)

-polikaprolakton/poli(stiren-co-akrilonitril)

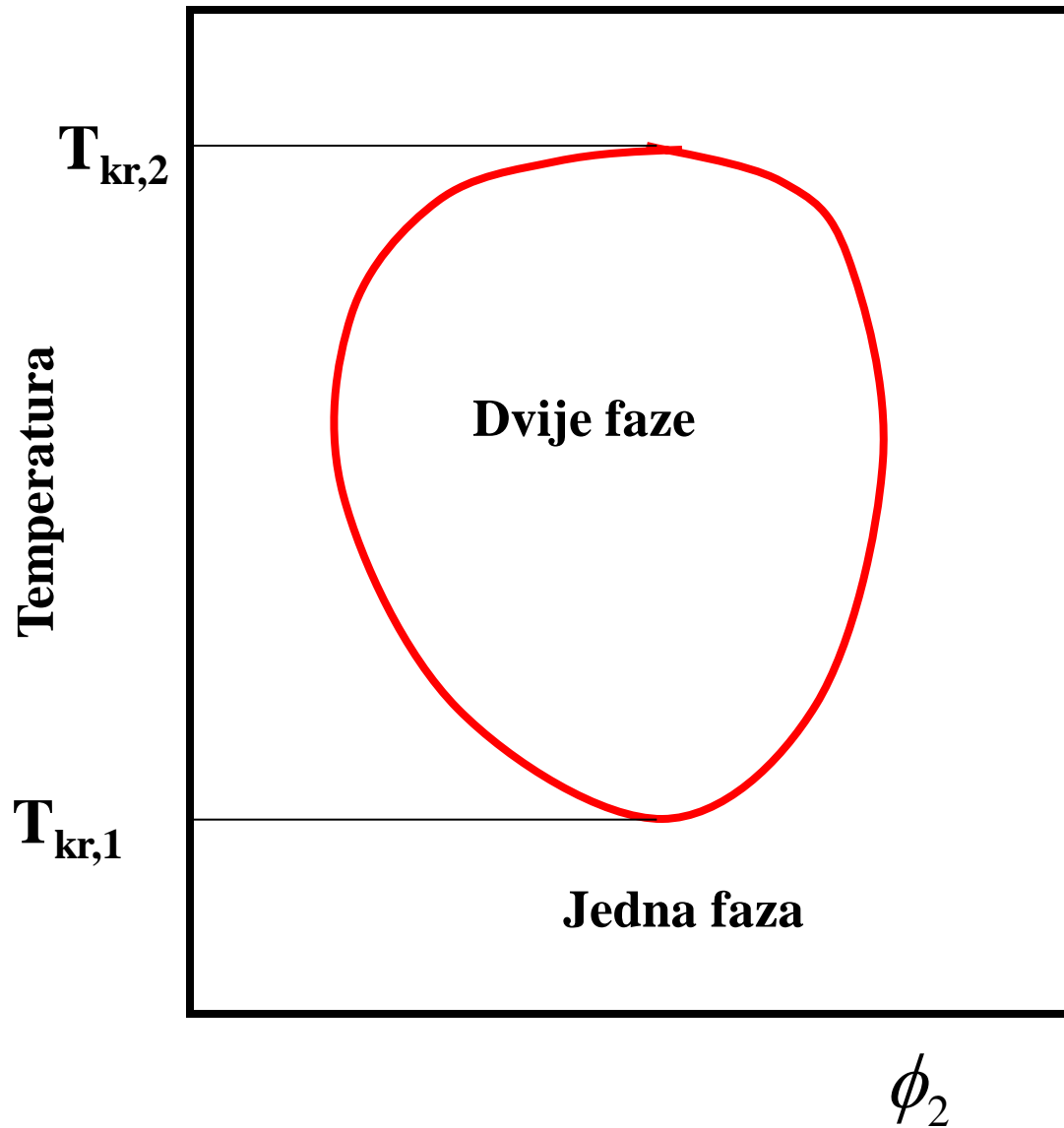
-PMMA/ poli(stiren-co-akrilonitril)

-S povećanjem molekulske mase donja kritična temperatura se pomiče prema nižim temperaturama

Sustavi i s donjom i s gornjom kritičnom temperaturom

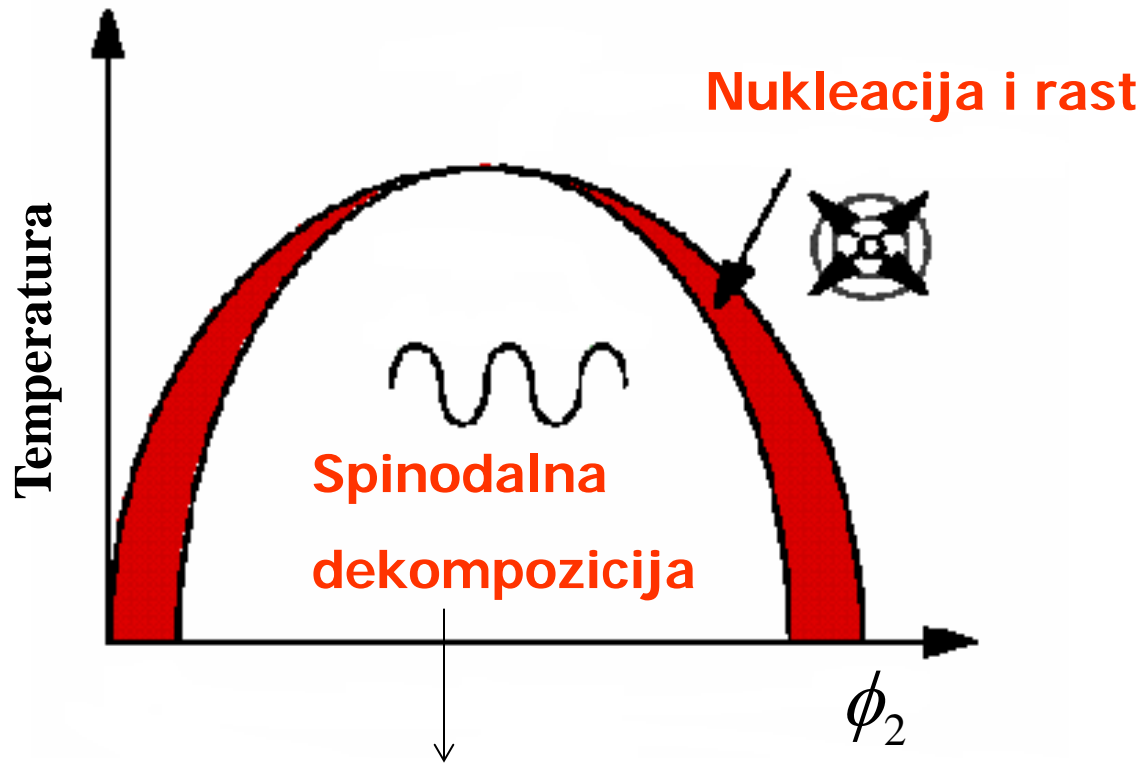
Donja kritična temperatura > Gornje kritične temperature

Donja kritična temperatura < Gornje kritične temperature

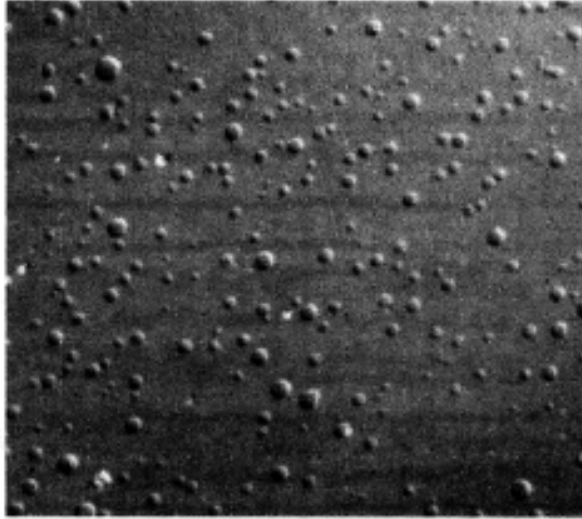

Mehanizmi faznog odvajanja

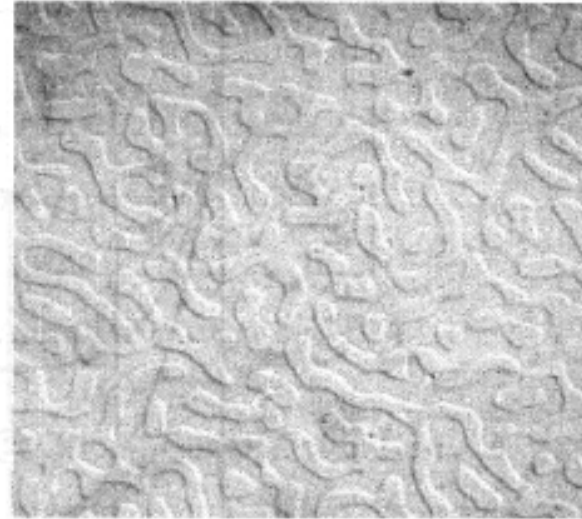
Do difuzije komponenata dolazi s područja manje u područje veće koncentracije („negativna“ difuzija).

Karakteristične mikrostrukture

Nukleacija i rast

Mala sferična područja druge faze koja rastu tijekom vremena

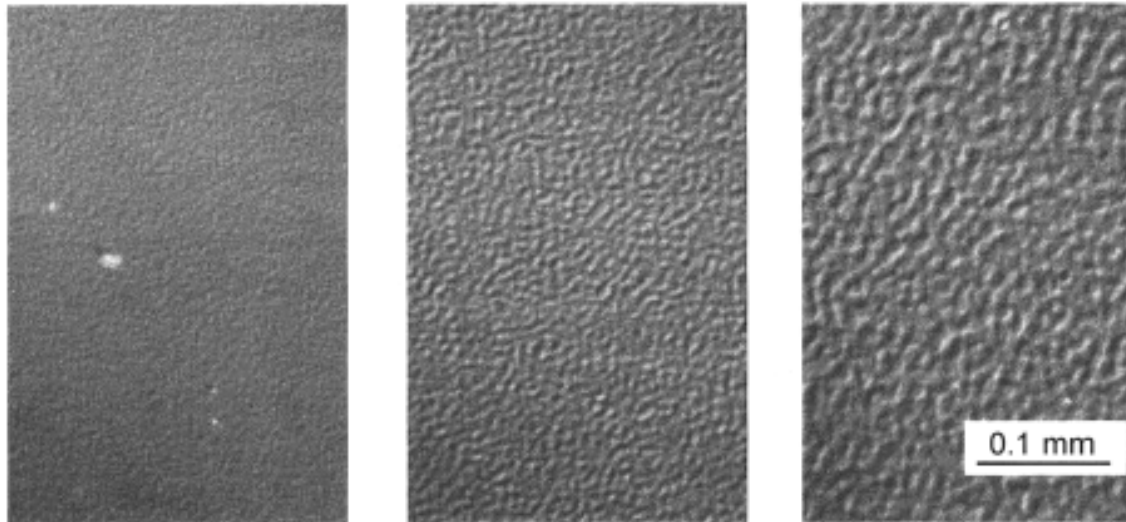
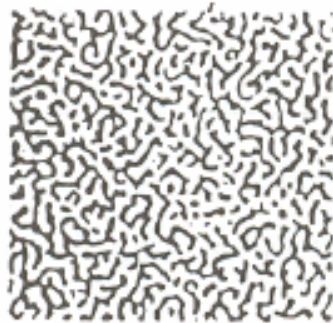

Spinodalna dekompozicija

Početna struktura-
domene svake od faza
su međusobno
povezane

binarni sustav
unutar
spinodalnog
područja
formira u
početku
bikontinuiranu
morfologiju

U kasnijim stadijima spinodalne dekompozicije nastaju sferoidne domene

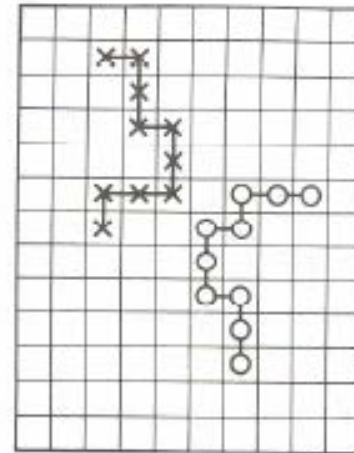
Fig. 3.35. Structure development during the late stages of spinodal decomposition observed for a PS/PBr_xS-(1:1) mixture. Micrographs were obtained during annealing at 200 °C ($< T_c = 220$ °C) for 1 min (*left*), 3 min (*center*) and 10 min (*right*) [17]

Faktori koji uzrokuju razdvajanje faza tijekom preradbe homogene mješavine polimera:

- promjene temperature**
- isparavanje otapala**
- porast molekulske mase**

Granična površina polimer/polimer

Entropija miješanja makromolekula ΔS_M je vrlo mala
→ čak i vrlo mala pozitivna **entalpija miješanja** ΔH_M
može biti dovoljna da spriječi nastajanje homogene
mješavine dva polimera

U polimernim sustavima u pravilu postoji ispreplitanje molekula dviju faza u području granične površine (*interdifuzija*).

Ispreplitanje segmenata makromolekula na graničnoj površini

→ **povećanje entropije**
(poželjne promjene u slobodnoj energij)

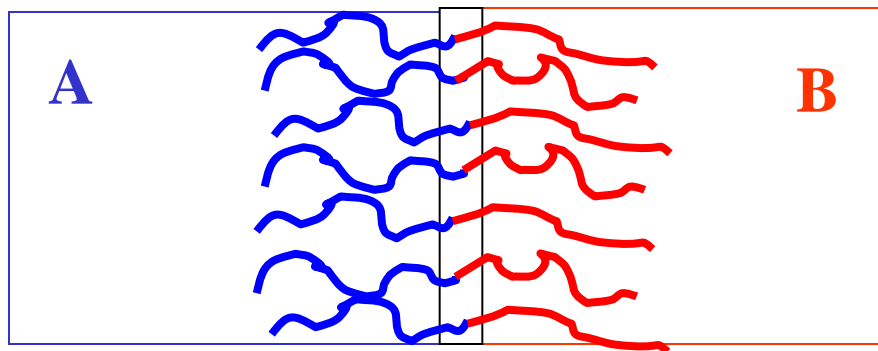
→ **molekulske mase** makromolekula moraju biti **veće od neke kritične vrijednosti**

Polidisperznost polimera (**nehomogenost s obzirom na molekulsku masu**): granična površina može biti bogatija na molekulama niske molekulske mase i krajevima lanaca.

Da bi dispergirali 2 **nemješljiva polimera A i B** jedan u drugom sustavu se dodaju aditivi za poboljšanje mješljivosti, (*kompatibilizatori*) čiji jedan dio molekule "traži" **A**-tip okoliša a drugi dio **B**-tip.

(To ne znači da će u njihovu prisustvu dva polimera postati mješljiva ali će se svojstva mješavine (blenda) u pravilu poboljšati).

Primjer 1:
mješavina homopolimera **A** i **B** u prisustvu
A-B diblok kopolimera

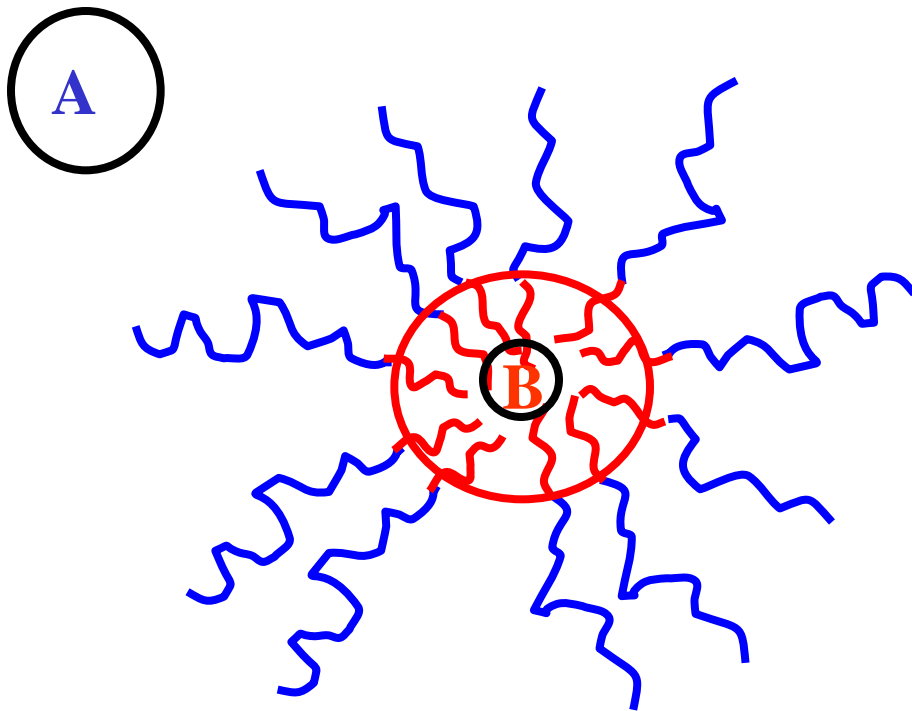

Svojstva aditiva za poboljšanje mješljivosti ovise o :

- strukturi molekule** (diblok, triblok, multiblok, alternirajući, nasumični, zvjezdasti, cijepljeni ili češljasti kopolimeri)
- kemijskom sastavu**
- veličini i raspodjeli molekulskih masa**
- simetriji molekule**

(Ako je npr. u **diblok kopolimeru** **blok A** veći u odnosu na **blok B**, aditiv će stabilizirati **disperziju homopolimera B** u **homopolimeru A** a ne obrnuto)

Primjer 2:

mješavina homopolimera **A** i **B** u prisustvu

C-D diblok kopolimera

(Homopolimeri **A, B, C,** i **D** su nemješljivi)

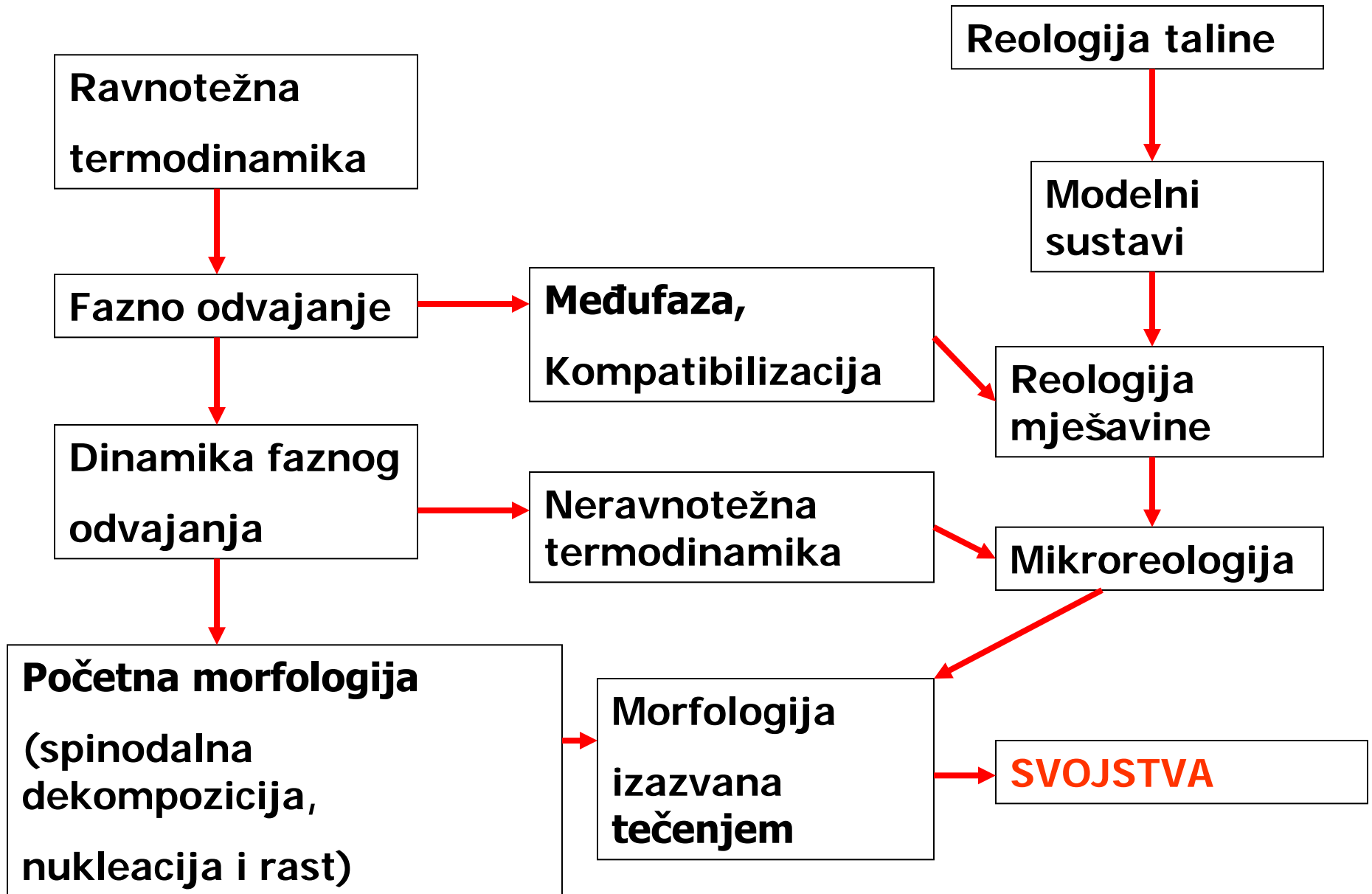
Pretpostavlja se da će **C-D blok kopolimer** djelovati kao aditiv za poboljšanje mješljivosti ako su interakcije između blokova kopolimera i faza koje oni preferiraju povoljnije od interakcija između homopolimera **A** i **B**.

Dizajniranje polimerne mješavine

- **Definiranje traženih fizikalnih i kemijskih svojstava**
- **Odabir mogućih polimera**
- **Procjena prednosti i nedostataka**
- **Odabir testnih polimera**
- **Određivanje mješljivosti i metode kompatibilizacije**
- **Ekonomski faktori (cijena, kompatibilizacija, smješavanje)**

- **Definiranje idealne morfologije**
- **Odabir reoloških svojstava (uzimajući u obzir molekulske mase, koncentracije dodataka, vrste i intenzitet deformacija)**
- **Definiranje metode stabilizacije morfologije (kontrolirana brzina hlađenja, kristalizacija, kemijska reakcija, ozračivanje)**
- **Odabir optimalne metode preradbe da bi se dobila željena morfologija**

Razvoj polimerne mješavine

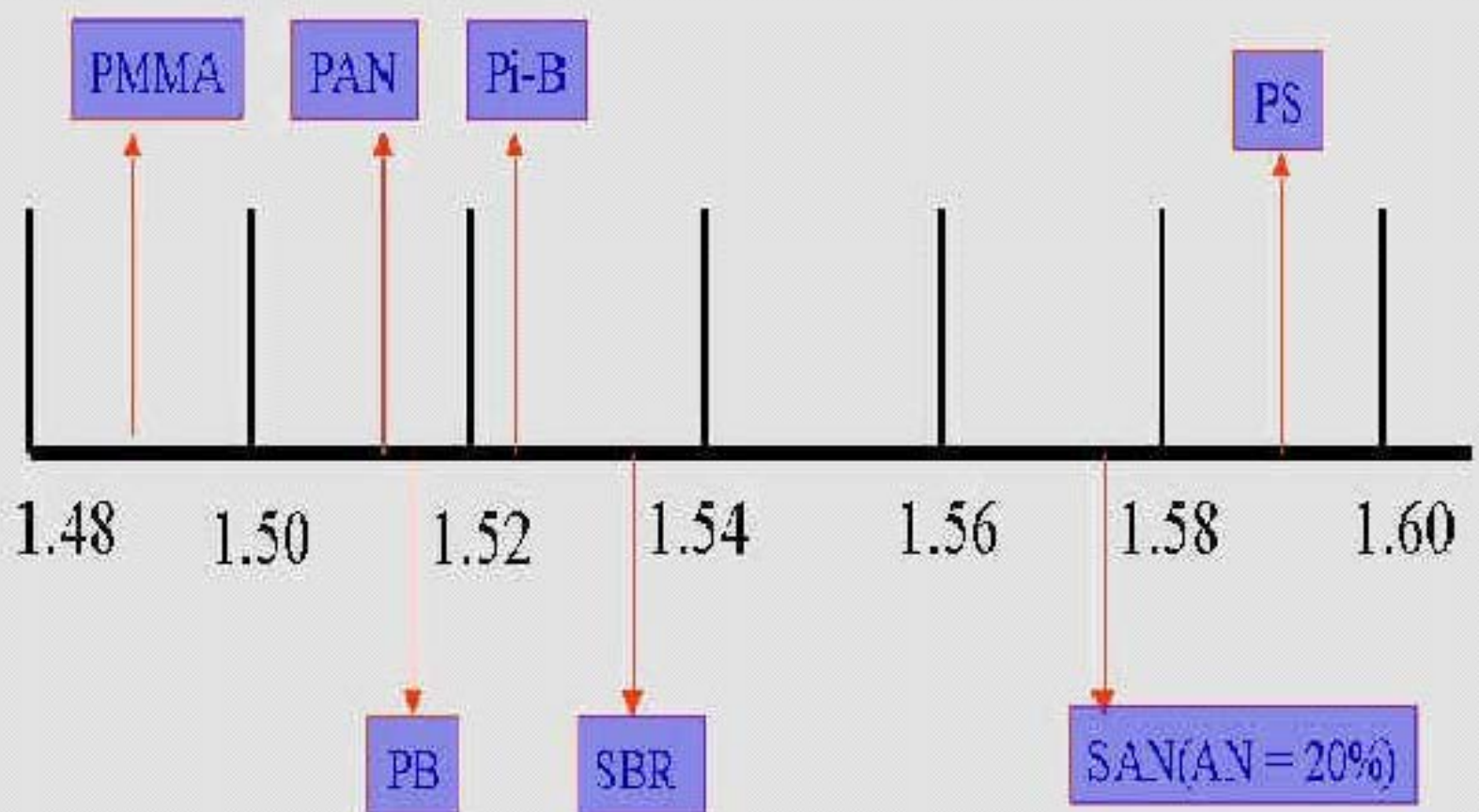
Metode istraživanja mješljivosti

-Optičke metode

-prozirnost filma (???)

? veličina domena u polimernoj mješavini < valne duljine svjetla

? indeksi loma 2 (nemješljiva) polimera su dovoljno bliski

Refractive index for few polymers

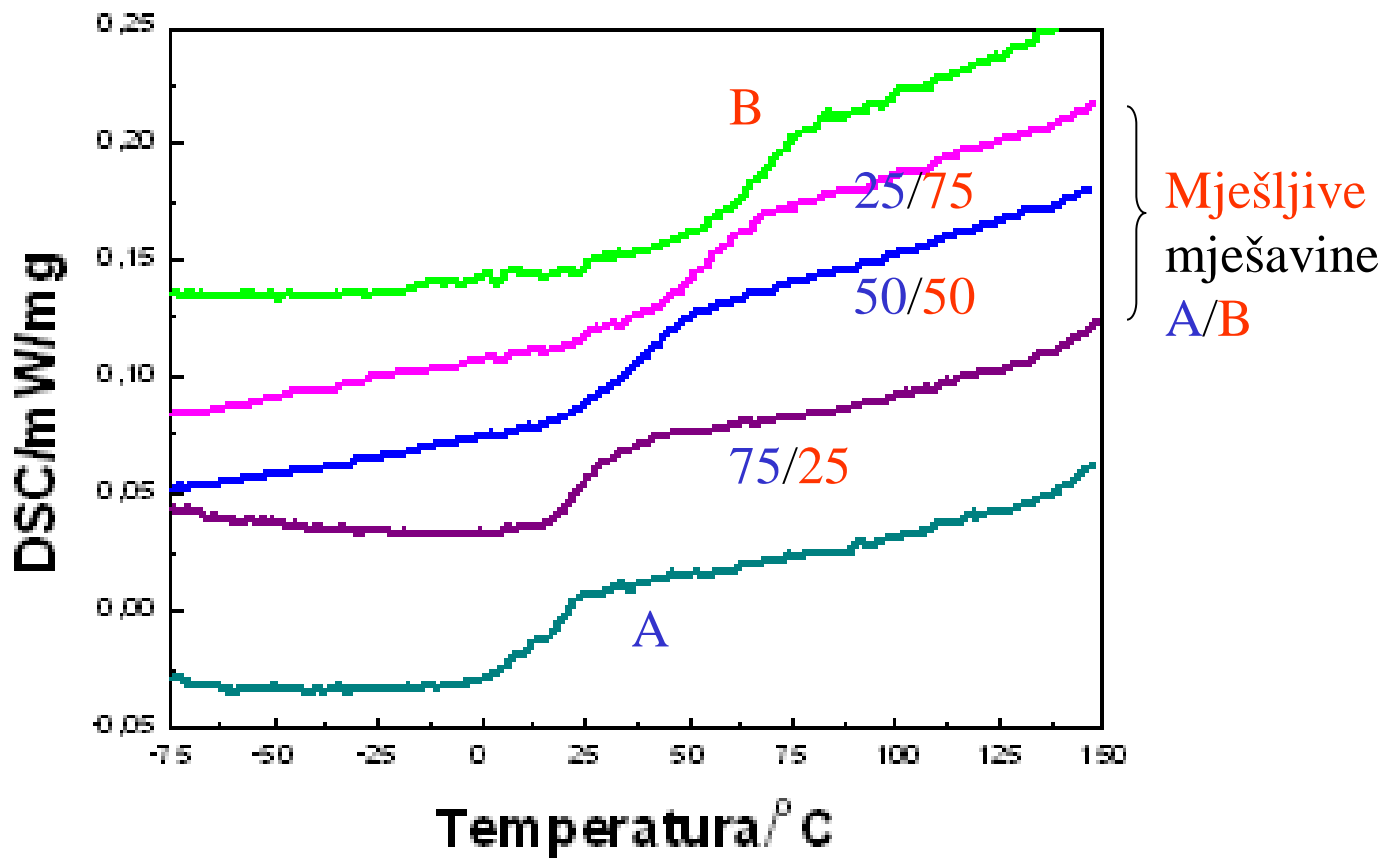
-Određivanje staklišta , T_g

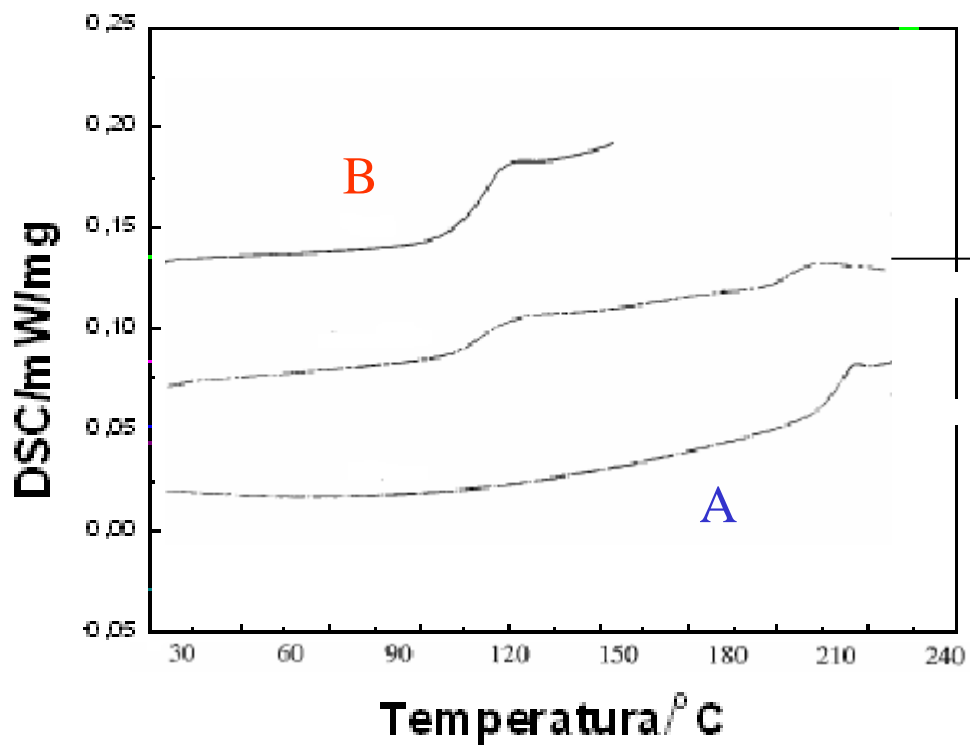
-mješljive mješavine → **1** T_g
(između staklišta čistih komponenata)

-nemješljive binarne mješavine → **2** T_g
(staklišta čistih komponenata)

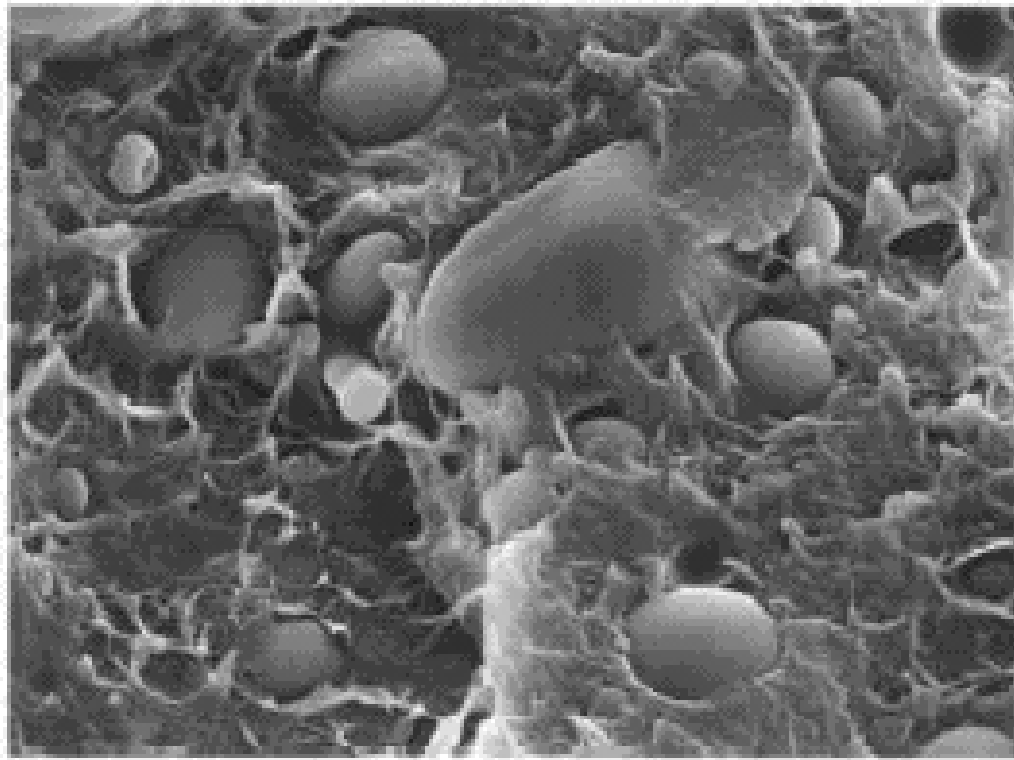
-djelomično mješljive binarne mješavine → **2** T_g
(postoji pomak u T_g prema srednjoj vrijednosti staklišta komponenata)

-Metode: DSC, DMA, dielektrična analiza

**-Istraživanja morfologije (mikrodomena u polimernoj mješavini):
TEM, SEM, tehnika rasipanja neutrona, X-zraka..**

Figure 03 – Scanning electron micrography of the blends - HDPE/PET